

Forord

Afhandlingerne i denne bog er for flertallets vedkommende udarbejdet som speciale-afhandlinger i årene 1975-77 på Institut for Praktisk Teologi i forbindelse med en øvelse over Grundtvigs salmer og prædikener.

Udgangspunktet var mine egne tidligere studier over faste ord og motivsammenhænge hos Grundtvig - mønstre, der optræder med en sådan fasthed og hyppighed, at talrige ord og begreber hos Grundtvig farves deraf og får en særlig betydning just af sammenhængen. Det ses af den rolle, en stor-struktur som dåbsritualet spiller. Men det gælder også de mindre strukturer, fx. den faste sammenkædning af enkeltord, man møder i forbindelse med ord som *hjerte*, *håb*, *fred*, *mund*, *øre*, osv. Som et »katalog« brugte vi i første semester salmen *Lyksaligt det folk, der har øre for klang*.

Overhovedet har salmerne været det første arbejdsmateriale, fordi de i denne forbindelse rummer de bedste præciseringer af ord og begreber. Men den faste sammenhæng imellem prædiken og salme hos Grundtvig førte af sig selv til, at også *prædikenerne* - både de trykte og ganske særligt de utrykte - blev inddraget. Prædikenerne er det sted, hvor Grundtvig med stædighed og omhu udformede sin begrebsverden. I forhold hertil er salmerne gang på gang kronen på værket.

Ved at lægge vægten på centrale ord, der optræder med en bestemt hyppighed, har formålet været at nå frem til en sikrere bestemmelse af et ord eller begreb i *Grundtvigs* sammenhæng og på *Grundtvigs* præmisser. Interessant har det været at iagttage, at bestemte ord-mønstre først efterhånden udbygges, hvilket har givet mulighed for at pege på hidtil oversete udviklingslinjer.

De fleste af afhandlingerne i denne bog er startet med en analyse af kæder af motiver omkring et bestemt ord. Nogle af bidragene består næsten udelukkende af en sådan analyse, nemlig afhandlingerne om *hjerte* (side 65ff.) og *håb* (side 124ff.), mens andre undersøgelser nok er startet med bestemte »ord«, men de er derefter især ved inddragelse af prædikenerne - blevet bredere begrebsanalyser (*Fadervor* (side 158ff.), *Helligånden* (side 37ff.), *Troens Ord* (side 97ff.) og *Kristus som Ordet* (side 10ff.)). To afhandlin-

ger tager sig af endnu bredere sammenhænge: *væksttanken* (side 213ff.) og *nadverelementerne* (side 186ff.)

Endelig fremdrages en hidtil upåagtet struktur i Grundtvigs salmer, som vi har kaldt *V-struktur* (side 247ff.), og til sidst forsøges *Hostrups* forhold til Grundtvig belyst ved en ord- og begrebsanalyse mægtet til den, hele arbejdet startede med (side 260ff.).

En bredere indføring i den metode, som har været udgangspunktet for de fleste af afhandlingerne, finder man med et konkret udgangspunkt hos *Erik Krebs Jensen* i begyndelsen af hans afhandling (side 65ff.).

En sådan undersøgelse, der har sammenhængen mellem ord og motiver som udgangspunkt, vil naturligvis kunne fremlægge sammenhænge af forskellig art som sit resultat. Det har imidlertid været karakteristisk for disse undersøgelser, at den lille sammenhæng mellem fx. ordet og genlydsordet har peget udover sig selv på en større sammenhæng mellem skabelse og frelse. Den sammenhæng, der fremhæves flere steder mellem det menneskelige og det kristelige på baggrund af de kristelige skrifter, bør føres videre i en undersøgelse af Grundtvigs folkelige skrifter. Hvad angår de berømte årstal i Grundtvigs liv fremtræder de her mere som »naturlige« overgange end som egentlige brud.

Mens afhandlingerne blev til, udvikledes helt naturligt en kollektiv arbejdsform. Ingen af afhandlingerne står alene. Alle har »lånt« hos hinanden, således som det fremgår af de talrige krydshenvisninger - en svag afglans af talrige givende samtaler og diskussioner. Det beror altsammen på den sammenhæng, vi har ment at finde hos Grundtvig, dels på sammenhængen i form af et godt arbejdsklima i gruppen. Der er således mange gode grunde til, at vi har valgt at kalde bogen *For sammenhængens skyld!*

Jette Holm har tegnet og tilrettelagt omslaget til den udgave af bogen, der fremtræder som selvstændig publikation. På bagsiden gengives *Alt hvad som fuglevinger fik* efter fasc. 383 i Grundtvigarkivet.

Vi takker *Statens humanistiske forskningsråd* for støtte til bogens trykning samt for støtten til et projekt med henblik på færdiggørelsen af en udgave af alle Grundtvigs prædikener fra perioderne 1822-26 og 1832-39. Dette sidste arbejde, der først ventes tilendebragt omkring 1980, udføres med få undtagelser af den samme

gruppe, som står bag denne bog, og de to projekter har i høj grad stimuleret hinanden.

For støtte takker vi endelig *Grundtvig-Selskabet*, der lader denne bog fremtræde som 1977-årgangen af *Grundtvig-Studier*.

Århus, juli 1977

Christian Thodberg